UDK 37.015.3:159.955

BO‘LAJAK PEDAGOGLARDA INNOVATSION PEDAGOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Jalgasova Feruza Kenes qizi – 1-bosqich magistranti
Ajiniyoz nomidagi NDPI, Nukus shahri

Annotatsiya. Mazkur tezisda bo‘lajak pedagoglarda innovatsion pedagogik tafakkurni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari, uning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati hamda rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar tahlil qilingan. Shuningdek, innovatsion tafakkurni rivojlantirishda kreativ fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish, refleksiv yondashuv va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning imkoniyatlari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: bo‘lajak pedagog, innovatsion tafakkur, kreativ fikrlash, pedagogik-psixologik xususiyatlar, kasbiy kompetentlik, refleksiya, pedagogik innovatsiya.

Bugungi kunda ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar bo‘lajak pedagoglardan nafaqat chuqur nazariy bilimga ega bo‘lishni, balki ta’lim jarayoniga yangicha yondashish, mavjud muammolarga innovatsion yechimlar topish va pedagogik faoliyatni ijodiy tashkil etish qobiliyatiga ega bo‘lishni ham talab etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, oliy pedagogik ta’lim jarayonida bo‘lajak o‘qituvchilarda innovatsion pedagogik tafakkurni shakllantirish muhim pedagogik va psixologik vazifalardan biri hisoblanadi. Innovatsion pedagogik tafakkur pedagogning ta’lim jarayonidagi mavjud yondashuvlarni tanqidiy tahlil qilishi, yangicha g‘oyalarni ilgari surishi, zamonaviy texnologiyalarni maqsadga muvofiq tanlashi va pedagogik muammolarni ijodiy hal etish qobiliyatida namoyon bo‘ladi. Bunday tafakkur bo‘lajak pedagogning kasbiy rivojlanishi, mustaqil fikrlashi va o‘zgaruvchan ta’lim muhitiga moslashishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Bo‘lajak pedagoglarda innovatsion pedagogik tafakkurni shakllantirish jarayoni bir nechta o‘zaro bog‘liq pedagogik-psixologik omillar asosida rivojlanadi. Jumladan, bilishga bo‘lgan ehtiyoj, kasbiy motivatsiya, kreativlik, mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish va refleksiv faoliyat ushbu jarayonning muhim tarkibiy jihatlari hisoblanadi.

Olima O. Tolipova va Z. Jumaboyevaning “Bo‘lajak o‘qituvchilarni ijodiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari” nomli ilmiy maqolasida bo‘lajak o‘qituvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda kognitiv, emotsional va ijtimoiy omillarning o‘zaro ta’siri muhimligi asoslangan. Mualliflar ijodiy fikrlashning psixologik mexanizmlari, individual xususiyatlar va pedagogik sharoitlarni o‘zaro bog‘liqlikda tahlil qiladilar [1.400]. Mazkur ilmiy qarashlardan kelib chiqib aytish mumkinki, innovatsion pedagogik tafakkurni rivojlantirish faqat yangi pedagogik metodlarni o‘zlashtirish bilan cheklanmaydi. Bunda talabaning yangilikka intilishi, o‘z imkoniyatlariga ishonchi, mustaqil fikrlashga tayyorligi va noodatiy vaziyatlarda muqobil yechimlar ishlab chiqish qobiliyati ham muhim o‘rin tutadi. Demak, innovatsion tafakkurning shakllanishida intellektual imkoniyatlar bilan bir qatorda emotsional barqarorlik va ijtimoiy hamkorlik ham ahamiyatlidir.

N.M. Botirovaning ilimiy ishida bo‘lajak pedagoglarning innovatsion faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishda loyihaviy yondashuv, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, STEAM, refleksiya va aralash ta’lim imkoniyatlari yoritilgan. Muallif innovatsion-pedagogik faoliyatning tarkibiy jihatlari sifatida innovatsion tafakkur, refleksiv yondashuv, kreativlik va texnologik savodxonlikni ko‘rsatadi [2.33]. Ushbu yondashuvni tahlil qilish asosida innovatsion pedagogik tafakkur bo‘lajak o‘qituvchining kasbiy faoliyatida yangilik yaratish, pedagogik jarayonni loyihalash va mavjud ta’lim usullarini takomillashtirishga yo‘naltirilgan intellektual faoliyat shakli sifatida namoyon bo‘lishini ta’kidlash mumkin. Ayniqsa, loyihaviy faoliyat va muammoli topshiriqlar talabalarni mustaqil izlanishga, o‘z g‘oyalarini amaliyotda sinab ko‘rishga hamda natijalarni tahlil qilishga undaydi.

Yuqoridagi ilmiy qarashlar asosida bo‘lajak pedagoglarda innovatsion pedagogik tafakkurni shakllantirishning quyidagi pedagogik-psixologik xususiyatlarini ajratib ko‘rsatish mumkin:

1. Kognitiv xususiyat – mustaqil fikrlash, axborotni tahlil qilish, muammolarga yangicha yondashish va muqobil yechimlarni ishlab chiqish.

2. Motivatsion xususiyat – kasbiy faoliyatda yangilik yaratishga intilish, o‘z ustida ishlash va innovatsion g‘oyalarga qiziqish.

3. Kreativ xususiyat – nostandart fikrlash, yangi pedagogik g‘oyalarni ishlab chiqish va ijodiy yondashuvni namoyon etish.

4. Emotsional-irodaviy xususiyat – yangiliklarni joriy etish jarayonida qat’iyatlilik, o‘ziga ishonch va psixologik barqarorlikni namoyon qilish.

5. Refleksiv xususiyat – o‘z pedagogik faoliyatini tahlil qilish, kamchiliklarni aniqlash va faoliyatni takomillashtirish.

6. Kommunikativ xususiyat – hamkorlikda ishlash, fikr almashish va jamoaviy innovatsion loyihalarda ishtirok etish.

Mazkur xususiyatlarni rivojlantirishda muammoli ta’lim, loyiha texnologiyasi, keys-stadi, munozara, pedagogik vaziyatlarni modellashtirish va refleksiv mashg‘ulotlardan foydalanish maqsadga muvofiq.

Xulosa qilib aytganda, bo‘lajak pedagoglarda innovatsion pedagogik tafakkurni shakllantirish murakkab pedagogik-psixologik jarayon bo‘lib, u talabalarning intellektual, motivatsion, kreativ va refleksiv imkoniyatlarini rivojlantirish bilan chambarchas bog‘liq. Ushbu jarayonda ta’lim mazmunini zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan boyitish, mustaqil izlanish va ijodiy faoliyat uchun zarur sharoit yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois oliy pedagogik ta’limda innovatsion tafakkurni rivojlantirishga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlarni tizimli tashkil etish, talabalarni pedagogik muammolarning yangi yechimlarini izlashga jalb qilish va ularning refleksiv faoliyatini qo‘llab-quvvatlash bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tolipova O., Jumaboyeva Z. Bo‘lajak o‘qituvchilarni ijodiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik psixologik asoslari // Maktabgacha va maktab ta’limi jurnali. – 2025. – 3-jild, 8-son. B-400

2. Botirova N.M. Bo‘lajak pedagoglarni innovatsion-pedagogik faoliyatga tayyorlashning ilmiy-nazariy asoslari // O‘zbekistondagi ilmiy yangiliklar jurnali. – 2026. – 2-jild, 3-son. – B. 33

ANJUMAN ISHTIROKCHISI ANKETASI

F.I.Sh.:	Jalgasova Feruza Kenes qizi
Lavozimi, ilmiy darajasi:	1-bosqich magistranti
Ish o‘rni va manzili:	NDPI
Telefon:	+99888030215

Sho‘ba:	1-sho‘ba. Global ta’lim transformatsiyasi sharoitida zamonaviy pedagogikaning nazariy-metodologik asoslari va ta’lim innovatsiyalari
Tezis nomi:	BO‘LAJAK PEDAGOGLARDA INNOVATSION PEDAGOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI
e-mail:	f69689405@gmail.com